

Virgil TĂNASE

De-"acasă" la Paris (II)

Abstract

In adolescence, when one who cannot settle up with his place of birth tries to create an intellectual geography, I could not make from Bucharest the city of my spiritual growth, because its communist chains. Paris represented a virtual region of personal development because one is able to make a free spiritual journey there. I chose to live in Paris because in adolescence it was the capital of my inner country.

Keywords: spiritual journey, Bucharest, Paris, communism.

Lucrul e de-nțeles : nimic nu e mai turbător decât să trebuiască, la fiecare pas, să faci un pariu privind rostul lumii, și mișcarea noastră pe hartă nu e mai puțin supusă acestei spaime a lipsei de direcție, a rătăcirii, ceea ce-nseamnă, în ultimă instanță spaima de risipire, spaima risipirii singurului bun adevărat cu care am fost miluiți : viața noastră. În geografia noastră individuală un punct (dar numai unul) este cert și indiscutabil : cel al nașterii. De unde două atitudini posibile care țin, probabil de destin, de chemarea lăuntrică a fiecăruia, de energia moștenită, dar și de intensitatea spaimei de a nu ne irosi viața. Ne agățăm cu disperare de locul nașterii noastre pe care-l putem defini în fel și chip dar care rămâne nedezmințit, sub diferite înfățișări, punctul în jurul căruia totul e haotic. Este reperul față de care tot restul e îndepărtare, înstrăinare.

Dacă însă, din motive multe, și de fapt fără importanță (pentru că nu valoarea lor în sine contează, ci realitatea lor de combustibil interior) întorci spatele acestui hazard care te-a azvârlit pe lume la cine știe ce margine a unui ținut oarecare, singura șansă de a scăpa senzației insuportabile de rătăcire este de-a-ți fixa o "capitală" fantasmatică, trasând astfel o linie dreaptă între punctul nașterii și cel unde ți se pare că tre-

buie să ajungi.

Copilăria și tinerețea mea s-au clădit pe de o parte în jurul unui penibil sentiment de „exterioritate”, de exil într-un loc unde nu se-ntâmpla nimic (Galațiul meu portuar și industrial). Mi-amintesc cu strângere de inimă pentru tatăl meu (fiu de țărani răzeși, devenit magistrat și refuzând, după 1948, să mai ia o slujbă, preferând să mă crească) care trebuie să fi suferit când îi reproșam cu hohote ca refuzase, pe vremuri, un post în capitală îngropându-mă și pe mine, care abia venisem pe lume, într-o provincie disperantă. Pe de altă parte, mi-am petrecut copilăria și tinerețea căldind o geografie mitică a cărei capitală era Parisul. Nu Bucureștiul (și cu atât mai puțin Moscova) pentru că am avut încă din școală senzația („intuiția” ?) că societatea care ni se propunea era strâmbă și trebuia distrusă (nu pentru reînvierea celei dinainte, încă și mai strâmbă – sau la fel de strâmbă –, ci pentru ca istoria să poată merge înainte), și că opoziția mea fiind radicală nu voi putea niciodată scrie și publica aici (s-a vădit că am avut dreptate: în ciuda încercărilor și a bunăvoinței editorului Marin Preda, romanele mele n-au fost acceptat de cenzură). Parisul și nu Roma pentru că latinitatea nu mi se părea ispititoare prin sine, și vârfurile Renașterii nu fuseseră egalate de

scriitorii mai noi. America în nici un caz (la acea vârstă nu-i citisem pe Faulkner, Steinbeck sau Tennessee Williams care, de altfel, n-ar fi putut decât să mă descurajeze de-a băjeni către o țară atât de vitregă pentru om). Nici Berlinul – dacă nu sunt, nici azi, un admirator al lui Goethe, îmi duc meseria de scriitor după povețele lui Thomas Mann, dar Berlinul, la acel moment era un oraș închis în teritoriul sovietic și viața literară germană împărțită între Munchen, Frankfurt, Viena... Atunci Londra? De ce nu, dar nu era Parisul care, în anii cinzeci inventa Noul roman, Noua critică, Noul val din cinematografie, teatrul absurdului, antropologia structurală. Parisul unde-ți puteai pune pașii în cei ai tuturor marilor scriitori ai lumii care, oricare le-ar fi fost limba, toți își cam făcuseră vechi între Montmartre și Montparnasse. Văzut de departe, Parisul era un loc de exaltare intelectuală, era un loc spre care puteam să mă îndrept întinzând o linie

dreptă de-acasă până acolo. Scăpam astfel de o mie de îndoieli private, liberându-mi cugetul pentru altele, mai rodnice poate, mai chinuitoare dar și mai adevărate.

Nu am plecat din România „fugind” de un regim politic (în Franța n-am cerut azil politic și mi-am păstrat întotdeauna cetățenia română, pe care, culmea – și semn rău – mi s-a cerut s-o „redobândesc” după 1989 !). Am ajuns la Paris pentru că tot omul (tot intelectualul) trăiește într-o geografie spirituală (arbitrară și de care este singur responsabil) prin care încearcă să pună un dram de ordine într-o lume înspăimântătoare prin haosul ei. Nu locuiesc Parisul real căruia îi știu acum și prostia ocoșă (aici, spunea Flaubert încă acum o sută cinzeci de ani, ca să reușești trebuie să fii „șic”) și marginirile, ci într-un Paris construit de Balzac și de Proust, de Hemingway și Joyce, de Marquez, de zeci și zeci de spirite ilustre care m-ajută să iau de pe mine senzația rătăcirii.